

ZOMBOR és VIDÉKE.

A BÁCS-BODROGH-MEGYEI EGYESÜLT ELLENZÉK HIVATALOS POLITIKAI KÖZLÖNYE.

Megjelenik hetenként kétszer: **Vasárnap és csütörtökön.**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

A bajai utózával szemközt Falcione-féle ház.
Hova minden, a lap szellemi és anyagi részét illető közlemények intézendők és minden díjak fizetendők.

Felolós szerkesztő:

Dr. MOLNÁR GYULA.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 frt — Félévre 4 frt — Negyedévre 2 frt.
Néptanároknak egész évre 6 frt. Félévre 3 frt. Negyedévre 1.50.
Egyes szám ára 10 kr.

Koronázási jubileum.

Ünnepi zaj, ünnepi fény, ünnepi érzés áramlik szét Adriától Kárpátokig.

Egy nagy Nemzet ünnepi nagy Királyát!
A Magyar Nemzet ünnepi a Magyar királyt!

Hosonnan harsan mindenfelől. Ünnepi ima rebben ég fel minden ajkról. Ünnepi zászló diszlik minden házban, ünnepi ruha szépíti a látványt.

Boldogság színe ömlik el az ország minden részében.

Nincsen sem osztály, sem felekezet, mely ne sietne elő hódolatával s ne emelje fényét az ünnepelésnek részvételeivel.

A nemzeti élet legnevezetesebb mozzanatának negyedszázados ünnepét üljük oly fénytel, minővel soha uralkodót még nem ünnepelt Magyarország s oly igazi lelkesültséggel, minővel nem ünnepeltek még soha uralkodói!

Az ünnepelés nagyságát az ünnepelt iránti hódolat és szeretet haladja csak túl!

Es ebből levonják a nemzetek milliói, hogy a kit a magyar szeret, meg van az szeretve.

Mindenütt máshol a földkerekségen ez az ünnep csak ünnepélyes szertartás lenne; nálunk nemzeti ünnep ez és a legmagasztosabb megdicsőítése a király és a nemzet eszményi színvonalon való találkozásának.

A hazafias érzés bensősége pedig örökké jelentőssé, örökké emlékeztessé teszi e napokat, melyek a királyunk népe szeretetében gyökerező hatalmát s a nemzet tisztelget gerjesztő nemességét szemképráztatóan változatos képsorozatokban tükrözi a külföldi nemzetek él.

Megújul az országos öröm, mely huszonöt évvel ezelőt meghódította a honfiak szívet s megszázaszorozódva lép előtérbe.

A magyar alkotmány visszaállításának még emléke is esodás erővel hat a nemzetre.

Impozáns, de a gyászos szomorúság korából alig kilépett nemzet szerény fővárosának régies falai közt állott csak huszonöt évvel ezelőt uralkodók előtt. Ma egy a boldogságban fejedező nemzet, óriási mérvben virágzó és díszes fővárosában fogadja a királyt. Akkor a multra fátóit vetették. Ma a legutóbbi husz évek emlékeit büszkén mutogatjuk.

Mutogatjuk, hiszen nem hiányzik onnan az apostoli király szent kezének megszentelt kézjegye.

Tündököl igazsággá vált a nemzet életében a nagy költő Vorösmarty Mihály szózata:

„A legelső magyar ember a király.
Érte minden honfi karja kérésen áll,
Lejje népe boldogságán örömet,
Hír, szerencse koszorúzza szent fejét!”

A lezajlott huszonöt év hihetetlenül gazdag eredményes emlékei tolnak elénk . . .

Immár tisztán látjuk, hogy mily nagyfontosságú tény volt a huszonöt év előtti koronázás, mely megszűntette a régi viszályt, fátóit borított a nemzet multbeli fájdalomára s ünnepélyesen megpecsételte a béke szentességét a koronás uralkodó és a nemzet között.

Csak most látható, hogy az államférfiúi lángésznek s az uralkodói bölcsességnek, mily kiváló alkotása a kiegyezésből sarjadzó alkotmány, melynek szerkezetéhez hasonlót egyetlen nép sem tud felmutatni.

Valóban a nagy remények, melyeket nagy államférfiunk Deak Ferencz hirdetett, meszeszerűen megvalósultak s messze felhulják várakozásainkat.

Látjuk, hogy királyunk böles intézkedései s fardatlan tevékenysége mint emeltek fel Magyarországot a kulturáramok magaslátára s mint ruházták fel a tespedő, már-már kiveszéseknek indult magyar nemzetet a nagy nemzetek által élvezett tekintélyvel.

Elmondhatlan nehézségeket kellett leküzdeniök, leirbatlan áldozatokat kellett hozniuk a magyar nemzetnek.

Ámde — hála Istennek! — a nemzet nem fáradt ki a munkában, nem csüggedett ritka sikerrel vezette biztos révbe a tulterhelt hajót s ma megfogya bár, de elméletét begazolta, munkájában megdicsőülten áll Európa színe előtt s fölemelt homlokkal fogadja a többi nemzet bíralatát.

Hűség és szeretet, bizodalom s honfíerzés fűzse össze ma a nemzetet királyával.

Es e kapocs örökre felbonthatatlanná izmosult!
Felbonthatatlanná pedig azáltal lön, mivel az alkotmány iránti hűséget s a nemzet jövőjében való hitet maga a magyar király alapítá meg, megadván a szellemet és az irányt azok ápolásához.

A nemzet minden egyes fia hódolatteljes hálaérzettel emlékszik meg királyáról, ki uralkodói erények dicsugáraitól övezett alakban ismeretes a neki őszinte szívvel hódoló nemzet előtt.

Es hálas szeretettel gondol a magyar nemzet minden fia arra a felséges, dicsó nőre, ki a huszonöt esztendő előtti ünnepnek egyik legszebb ékessége volt; a királynéra, ki a magyarnak szeretó edes anyja és a ki az uralkodói és államférfiúi bölcsesség által ültetett csemetét az asszonyi szív szeretetének melegével nevelte terebélyes fáva. Ha „a legnagyobb magyar” jövendölése: „Magyarország nem volt, hanem lesz!” — ma a beteljesedés stádiumában van, ezért királyasszonyunk erényeit illeti az érdemnek egy jó része.

A király koronázási jubileumának napján felhangzó „Te Deum”-nak ég felé repeső szívemelő hangjaival egybeolvadva fog Istenhez szállni minden magyar szívből, dobogjon az a mágns diszólönye, a pór darócgunyaja vagy a munkás zubbonya alatt, a fohász.

Isten, királyok Királya, éltesd soká szeretett királyunkat felséges családjával együtt ép egészységben: add, hogy a nagy művet, melyet a huszonöt év előtti koronázás állított fel, folyton fejlődöttemben, izmosabban lássa

A „Zombor és Vidéke” tárczája.

A mi szerelmünk.

Olyan szép volt, oly rövid volt,
Világ illat, erdő zugás,
Madárdana, fényes égbolt . . .

Tavaszi vitte, tavaszi hozta,
Talan soha át se éltük,
Mindenünk csak álmodta . . .

Vojtkó Pál.

Egy pille.

A legnagyobb fiu hajlós fűzfavesztót vag és kerekre hajtvá összelóti háncsossal a két végét, a többiek fúvet, kalászt keresnek, a lányka pedig a vadgesztenyék földig érő ágairól tépi a dus, rózsaszín virágokat.

Aztán összehúlnak koszorút kötni, a két legnagyobb az két, s másik kettő nyujtogatja a hozzá valót, cseifaveletet bolyhos fejű füvetek.

— Minek a halottaknak koszoru? kérdi egyik fiu, vagy hat éves lehet.

Csend. Ugy látszik, nincs, a ki a kérdésre felelni tudna. Végre megszólal a lány:

— Azért!

A két legkisebbik unja már a nyujtogatást, eljátszadzózik a füvekkel. Egy-másnak a nyakát csiklandozzák, eleinte vihognak, később sikoltoznak és a pázsiton hemperognak:

— Szégyeljétek magatokat!

Ezt a legnagyobb fiu mondja korához nem illó komolysággal és szigorúsággal. A két kicsi föleszmél a hangra s féllénken elhallgat.

Nem illik ma nevetni? kérdézi valamelyik közölök s szeméit tágra nyitva néz maga elé, mintha gyermekképezetében mind megelevednék, képet öltene az a beszéd, a mit e napról a nagyobbaktól hallott. Föltekint az égre is, ugyan ott van-e a magyabok a bárányfelhők közt! Ő nem látja, de ugy mondták

mindig, hogy ott kell lennie. Lát mindent és hall mindent. Látja ha rosszak és sir, látja ha jók és örül. Mért nem jön le? Nem eresztik az angyalok. Hogy tudott a föld alul oda fölmenni? Milyen jó neki, hogy szárnya van . . .

— Gyere! sugja oda a másiknak.
— Minek?
— Szárnyat csinálunk. És elcseni az ollót.

A nagy fiu meg a lány magukra maradnak az árnyas fa alatt. A fiu háncsot kötöz a lányának, a mivel az a csokrokat hármásával, szépen eligazítva a vesszőhöz illesztik koszoruba. Olyan hallgatagok ülnek, hogy egy nagy fejű, kövér tavaszi veréb oda szemtelenkedik egész közelükbe, ott ugrál előttük csiripelve egyet-egyet.

— Tegnap este sirt tata, — mondja a lány halkán.
— Láttad?
— Nem. Sötét volt, a ház előtt, beszélt mamáról, mondta, hogy kössünk ma koszorút gesztenye virágokból, mama nagyon szeretete ezeket. Aztán hirtelen megcsókolta a homlokomat, mikor később félre simítottam a hajamat, éreztem, hogy konyos.

A veréb ott tánczolt a lány lába körül, nagyon merész lett. A fiu, a ki már régiesen nézegette, fölshajtott:

— Csak itt volna a gummipuskám . . .
— Hess! Volna a szíved lelőni?
— Verebet lehet.
— Kegyetlen.

A ház felől látta támadt. A két apró veszett össze. Az egyik sirva jött panaszra, az óvé a papiros, neki adta Pogácsás bácsi (az irnok), nem a Janinak. A Jani nem adja ide az ollót, a papiros is ő akarja, mindent ő akar, most hátba ütötte, elszakította készakarva a papirosát, hogy csináljon hát szárnyat.

— Még ma is veszekedtek! Nem jöttök ki a temetőbe!
Es elhallgat a kicsi és oda kuporodik a nénye mellé és nézi, hogy dolgozik.

— Kész lesz mindjárt? — és ismét lát a felhők között magasan halakit, a ki most szomorkodhatik, mert ők veszekedtek és a ki számára ezt a koszorút kell ma kötni.

— Menjete, majd Kati felöltöztet, Tata is mindjárt itt lesz.

Harsog a ház, minden szobát befutkosnak, minden ajtó becsapnak.

— Kati! Kati!

Mikor fel vannak öltözve fekete kis ruhákba szépen, megfésülve, megmosdatva rendezen, olyan idegenszerű nekik, nézik egymást.

— Hány zsebed van?
— Itt is van egy.
— Szép ruha nagyon.
— Nem szabad vele a földön hemperegni.
— Még a fűbe se. Finom.

A mindenes is előkerül, kipucozóvala, kötény nélkül és karjára veszi a szép nagy koszorút. A két nagy olyan komoly, ünnepélyes, minden fekete rajtuk, az apjuk is szótlan, magas, fényes kalapja van. Elindulnak, a Néro kutya utánuk szalad, de most nem szabad vele hanczúzni, visszakergetik. Temetőbe mennek . . .

Temetőbe . . . a hogy egymást kézen vezette mennek legelől, lelkükbe jóleső érzés fészkelte magát, az uszág ingere . . . szép lehet az a temető, hogy így kiöltözködtek mind, még a mindenes is.

— Nézd, egy kutya.
— A Néro szebb.
— Harap?
— Bizony, milyen nagy szája van, haragosan néz.
— Ez micsoda, a hol megyünk?
— Utca.

Elérnek a temetőbe. A nagyok atyjuk karjába kapaszkodva lassan lépegetnek csöndesen. A két kicsi neki szeretne futni a hosszú állénak, ha szabad; így csak a köveket séremlékeket bámulják. Olyan szép itt minden, ragyogó, virágos . . . Hát ez a temető? . . . Hát itt semmi sem szomorú, épen olyan zöld a lomb, mint otthon, a virágok is olyan tarkák illatosak, madarak is vannak, verebek, rigók és fecskék . . . és font ég van világos, derült kék ég . . .

Most bekanyarodnak egy keskeny ösvényen. A magasba szokó, csillogó köztöt égés elvesznek, olyan hívós van, néha egy fűnek lehajló ágát utjukat állja, félretolják és megreznek, ha kerük oda ér a hideg márványhoz.

magya előtt; tedd nagygyá, dicsővé a magyar nemzetet engedj, hogy szeretett magyar hazájának nagyságában, virágzásában, dicsőségében még sok számos évig lelje igaz örömet a leglovagiasabb, legigazságosabb, legalkotmányosabb fejedelm: I. Ferencz József, Magyarország apostoli királya, népeinek szerető atyja!

A koronázási jubileum

alkalmából Császára György, kalocsai érsek a következő főpásztori körlevelet bocsátotta ki: „Janus h 8-án lesz huszonöt éves fordulója azon örömdet eseménynek, midőn 50 éves korában apostoli királyi főlsege, dicsősen uralkodó I. Ferencz József királyunk és urunk, felséges asszonyunkkal a Mindenhatónak külön jóvoltából a magyar nemzet legféltettebb örömváltságai között, ünnepelesen megkoronáztattak.

A királyi királyának ezen szent tőnyre árasztott máslaszjai bőven-megbőszítik gyümölcsöként azon felvirágzásban, melynek hazánk a böles és jószág fejedelm uralkodása által boldogított országokkal egyetemben békes fejlődésben és haladásban örönd, a kölcsönös szeretetnek, ragaszkodásnak és hűségnek azon szilárd kapcsában, mely a legelső magyar embert a magyar nemzethez fűzi, mindenk föltt pedig ama legnagyobb áldásban, mely a béke időjének dacára súlyos megpróbáltatásokat átszenvedett, de fejlődési követelmé mindíg példalátan lelkiismeretességgel betöltött királyi számunkra megtörténtek.

Hálattal lelekkel tekint azért Magyarország ama napon fel a Mindenhatóhoz, kérvén őt, hogy a kit milliók fölé helyezve, milliók javára kent fel királyly, tartsa meg, áldja meg a saját és hű népeinek boldogulását.

Az apostoli kiváltság, melylyel az egyházi a magyar király-ságot már bőbeszében megajándékozta, az uralkodó felséges parnak hagyományos, mely vallásossággal, melylyel méltóképpen felel meg ama kiváltságból reá bízott feladatának, az ezen első fejlődési erénytől az egyháza áradó végtelen jövevények katolikus áttalálókira kétszeresen mérik a hála szigorú követelmé, melynek ünnepeivel, tündető tanúsítására hív fel bennünket a közelgő jubileumi ünnepe.

Ennek a főegyházmegyében méltó megélése végett ezenel előndelem, hogy pünkösöd vasárnapján tartandó szent beszéd végen kihirdetendő e körlevelem szerint:

1. Janus 7-én este, az angyalí üdvözlét után, fel órány valamennyi templomban az összes harangok huzassanak, figyelmeztetvén a híveket a másnapi ünnepeyre;

2. Janus 8-án, mint a koronázási nap évfordulóján, minden plébánián és szerzetési templomban ünnepeleges hálaadás, Te Deum és szent mise tartassék, melyre a közhatalóság meghívandók, az összes tanuló ifjúság előjáróllyal együtt megjelenési köteles;

3. Miszerint Janus 8-ika, mint a pünkösöd ünnepeket követő hét szerdájára kántórból esk: 6 szentsége az ország hercezeprímásának adott engedélye szerint, a magyarországi katolikus híveket mind a ből, mind a megtörtöltetés kötelezettsége alól, az ünnepre való tekintetöl fölmentette.

Országgyűlési napló.

— **Május 4-én.** — A képviselőház ezután befejezte a vallás- és közoktatásügyi költségvetés tárgyalását. A budget utolsó tételének megszavazása után a többség a miniszert zajosnan megeljenzte.

S most következett az úles szenzációsz darabja: a kormány válasza Horánszky interpellációjára, melyet tegnapielőt az indemntörvény hatályosságának kérdésében tett.

Általános meglepetésre a feleletet nem Szá-páry miniszterelnök adta meg, hanem Wekerle pénzügy-miniszter. Horánszky erős argumentumokkal védte az ellenkét fölfogást s élve az alkalommal, metsző megjegyzéseket tett a miniszterelnök kormányzati és parlamenti képességeire. Szá-páry is szükségesnek látta íánt a felszólalást s Wekerle és Horánszky újabb szóváltása után meg kellett volna történnie a szavazásnak. Igen ám, csak hogy a szélsőbal huszonegy tagja, megakarva akadályozni a kormánypart többségének konstatálását, mely czéllból állítólag névszerinti szavazást akartak kérni, ívet adott be, kívánva a szavazásnak a következő úlére halasztását. Iszonyu zaj támadt erre a jobboldalon s ingerültlen követelték az aláírók neveinek a föl-olvasását, a mi folytonos zajongás közt meg is történt. Végre nagyzenezen szóhoz juthatott Bokross Elek s indítványozta, hogy bár a ház már akkép határozott, hogy holnaptól kezdve ne legyen úlés, a ma elhalasztott szavazás megéljésére holnap mégis jöjjen össze.

A szélsőbal tomboló helyeslése közt tiltakozott ez ellen Polónyi Géza, fenyegetődvé, hogy akkor holnap zajos interpellációk lesznek. Végre Ugron próbálta lecsöndesíteni a vihart, kérve a szélsőbal, hogy mondjon le a szavazás elhalasztásáról s a kormánypartot, hogy ne kívánjon névszerinti szavazást. Az iszonyu zajban Szá-páry mondott még néhány szót, mire az elnök, nem tudva magát mire elhatározni, az úlést hírtelen fölfüggesztette. A szünet alatt aztán mégis csak létrejött a kompromisz-szum: az elhalasztást kérő ívet visszavonták s nyomban megtörtént a szavazás, egyszerű felállással.

A többség a választ tudomásul vette s a t ház nagy zajjal szétoszlott, hogy csak a jubileumi ünnepek után, mához egy hétre, jöjjen ismét össze.

Lapunk mai száma, a koronázási jubileum

alkalmából, egy nappal előbb jelent meg, hogy kifejezést adjunk ezzel a huszonöt éves alkotmányos uralom iránti odaadó lojalitásunknak. Váro-unk polgársága is tündető lelkesedéssel tanusította a szabadság s alkotmányosság fölkel Uralkodója koronázási jubileuma iránti hódolatát, a mennyiben az utczák s terek már f. hó 7-én zászlódszít öltöttek, este minden ház fényesen ki volt világítva s virágokkal volt földíszítve. A megyeház homlokzatán e felirás díszlett: Éljen a király! A városzhá mindkét homlokzatán kivilágított magyar koronák ragyogtak, kár hogy az eső permetezni kezdett. Amde a ma napon bizonyára csak növekedni fognak az ünnepi hangulat jelei s külső nyilvánulásai. Ezekről azonban csak jövő számunkban fogunk részletesen megemlékezni.

Megyei s helyi hírek.

* **Kinevezés.** A szegedi kir. ítélőtábla elnöke: sonnensteini Konrad Mihály szoborvármegyei közigazgatási gyakornokot, a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla keületebe díjas joggyakornokká nevezte ki.

* **Kittüntetések.** A hivatalos lap legutóbbi száma egész se-reg kittüntetés közt így: gr: Szá-páry Gyula miniszterelnök a Szent-Istvárend nagykeresztjé, Vaszary és Samassa ugyanazt, Vancsa román érsek a Lipótrend nagy keresztjét, Szabó királyi elnök, Zichy József főispán a Lipótrend nagykeresztjét, Eszterházy herceg főispán az első osztályú vaszkoronarendet, Daruváry, a kuria masodelőnöke, a Szent-István-rend közpékeresztjét, Rath főispán a Lipótrend közpékeresztjét, Kun ref., Karsay ágostai püspök a Lipótrend keresztjét, báró Döröy főispán, báró Huszar Király képviselő, gróf Nákó Kálmán képviselő, gróf Erdődy Rudolf belső titkos tanácsosi méltóságot, Torók János főkapitány a miniszteri tanácsosi címet és jellegét díjmentesen kapták.

* **Találkozó tíz év múlva.** Horváth Ákos dr. bács-megyei algyűlés Zomborban, ez év június hó 6-ára, pünkösöd hétfőre, a bajai fővörterben találkozársra hívta meg mindazokat, a kik Baján, 1882. évben erettségét tették.

* **A koronázási jubileum** alkalmából a király hintája előtt lovagoló magvas band-rumban mezejékből Vermes Béla, Vojnits Imre, Vojnits Oszkar, Ferabach József, és Latinovits Ernő vettek részt. Megyes eretnek négyes fogata általános bímulat tárgyalt képezte. A fekete tenyegzett díszöltözést ezimerekkel, garlandokkal van díszítve, kristályéves ajtajára pedig nagyobb szünes érseki caimer van festve.

* **A jubileumi óda.** A király koronázásának 25 éves évfordulójára tudvalegleg száz arany tüzettől ki egy ünnepi ódára. A jellegű levelekkel vasárnap bontották föl s mint fővárosi levezőnk írja, a szerzője Vargha Gyula.

* **Pályázat.** Bács-Bodrogh vármegye Monografiai Bizottsága ezennel nyílt pályázatot hirdet a vármegye múltjának és jelenének a következő tervrajz szerinti megírására. I. Rész. Földrajz. 1. A vármegye neve, felkése, területe, éghajlata, földje, emelkedései, lapaljai, vizei. 2. Városok, községek, puszták leírása (a jelenben) statiztikai adatokkal. 3. Népség — faj, nyelv, vallás, foglalkozás szerint. 4. Ásvány-, növény- és állatvilág, termelési ágak. 5. A vármegye politikai és közigazgatási tagozata a múltban és jelenben. II. Rész. Történelem. 1. A honfoglalás előtti kor emlékei. 2. A honfoglalástól a mohácsi vészig 895-től 1526-ig. 3. A

mohácsi vészől a zentai ötközéig 1526—1697. 4. A zentai ötközéttől Bács és Bodrogh vármegyék egyesítéséig. 1697—1802. 5. Bács és Bodrogh vármegyék egyesítésétől a vármegyék újja-szerzéséig. 1802—1870. Mellékletek: Ökmányok, pesétek, történelmi emlékek, jelesnek arczképei, a nevezetesebb korszakok förténei. III. Rész. Műveltség történelem. A legrégebbi időköt a jelenkorig. a) Anyagi kultura. I. Földmívelés általában, különfele művelési ágak, telepítések, árvízvédelem, belvizek lecsapolása, erdők. 2. Ipar általában, építkezések, népvéssel, házi iparágak, ipartelepek. 3. Kereskedelem, utáhalózás, vasutak, gözhajók, esatornak, hidak, pósta, távira, telefon. b) Szellemi kultura. 1. A valláslekezetek története. 2. A nép-, közép- és szakoktatás fejlődése és jelen állapota. 3. Kulturális és humanitarius intézmények, társulatok, gyűjtemények, könyvtárak, szobrok. 4. Tudomány és művészet irodalom, sajtó, népköltészet, népmesék, babonák. Népzene, festészet. Bízegészet. Pályázók ezen tartalomjegyzék egy vagy több pontjára, sőt a kijelölt korszakok egyes időszakaira, vagy akár egy-egy tetszés szerinti kisebb részletre is vállalkozhatnak; azonban kötelesek tervezett munkájukról f. évi július hó 1-ig részletesen tájékoztató tervrajzot mutatni be. E bemutatási határnap figyelemre méltó esetekben, a szerkesztőségnek július 1-ig kilérendő hozzájárulásával, augusztus 1-ig is elhalasztható. A bizottság a beérkező tervrajzokat szakértőként bíraltja meg s ezek jelentése alapján fogja az egyes részletek megírására a legelőbb időben sikerrel biztató férfiakat fölkérni; egyenlő kiltások mellett azonban a vármegyei Történelmi Társulat tagjai különös figyelemmel részese-sülnek. Az elfogadott munkák minden nyomon íve legalább harminez forinttal fog díjaztatni, kiváló becsű mellékletek azonban, terjedelmüktől eltekintve, magasabb jutalmazásban is részesülhetnek; viszont szerzői tulajdonjoguk a vármegye közönségére száll át. Akik a fenti tartalomjegyzék czélfajra felhasználható adatok (térképek, rajzok, pesétek, ezimerek, oklevelek, műemlékek) birtokában vannak, vagy ilyesminket hollétére nézve tárgyilagost támogatást adhatnak: nagyon lelkelezzik a bizottságot, ha kegyesek lesznek jelzett esaldí erélytelik a nagy munka teljes sikere érdekében visszavárolag beküldeni, illetve a szerkesztőséget tájékoztató nyoma vezetni, hogy semmifele, ma hozzáférhető adatforrás ne maradjon áttérkesztetlenül. Amennyiben pedig adataikért, bár azokat feldolgozni nem hajlandók, tiszteletdíjat igényelnek: legyenek szivesek ez íránt határozottan nyilatkozni, hogy a bizottság kívánataikat méltányos figyelemmel vehesse. Minden kérdészködsére nyomban szolgál felvilágosítással az alulírott szerkesztő. Zomborban, 1892. június 1-én. Dr. Molnar István Lajos, Bács-Bodrogh vármegye monografijának szerkesztője. Schmausz Endre, alispán, a Monografiai Bizottság elnöke.

* **Régészeti lelet.** Dalás idők porladozó emlékei kerültek a napokban felszínre Zomborban a szontai kapu mellett. A föld kiásásával foglalkozó munkás egy téglagödör telepen körülbelül négy méternyi mélységben emberi csontvazra akadt, mely mellett különböző tárgyak is találtak. Ezek közt legnevezetesebb egy 90 cm. hosszú, sárga, sárga, sárga, sárga színű, és élére lapított nyílveg, egy kés vagy talán lándzsa-veg gyantát szolgáló eszköz és egy bronz esat. E leletek szakértő véleménye szerint valamely népvándorlaskori harezos sírszerelvényét képeztek s vidékünk archeologiaja szempontjából annál inkább nevezetesek, mert vaskori tárgyak a híres vaskuti és egy pár lényeg-telenebb leleten kívül itt még alig fordultak elő. A föntbbit tárgyak a vármegyei történelmi társulat múzeumában fognak megörzészvé elhelyeztetni.

* **A koronázási ünnepe Ó-Becsén.** Ó-Becsénöl írja tudostónk, hogy a nagyközség töle telhető főnyelű ünnepi a koronázás 25 éves évfordulóját. A képviselőtestület 800 forintot szavazott meg az ünnepeyre s a megalakult bizottság a következő programban állapodott meg. 7-én. 1. Reggeli 8 óráttól esti 6 óráig díszüvözlést a fővörterben. 2. Délután majális az iskolás gyermekeknek. 3. Este 5—8 óráig a piac-téren térszene 3 zenekar által. 4. 8—9 óráig kivilágítás az egész városban. 5. Este 9 órákor dísztakarodó, agyánzás. 6. A magyar és szerb dalára dalestélye, hangverseny után tánc. 8-án. 1. Reggeli 4 órákor díszbezsztó

* **Pályázat.** A es. és kir. hadapród iskolában való felvétetre a jöv 1892-ik. tanévre a pályázat már meg van hirdetve. A tanév kezdete szeptember hó 15-ke. A pesti, pozsonyi, kassai iskolához 14—20 éveseknek fel olyan egészséges fiúk, ki a IV. gymnasium avagy real iskolát elvégezte. A lovasság V. gymu. vagy realt kívánának. A tanulj egy évre 120 ft. Kedvezményben részesülnek azok, kiknek szülői katonai pályán vannak vagy voltak.

* **Zsalyán** Mihalovits Kornél, a zsalyai járás főszolgabiraja a múlt kéten foglalta el új állását, mely alkalmából a kerület előkölöské hosszú kecsisorban s löhóten mint élébe Titej fölé s Mikoséves Kanut szolgabíró lendületteljes beszédében ödvözölte. Este a kaszinóban 200 terítékű banket volt, melyen a felkösöntök egész özőnével halmozták el az új főszolgabíró.

* **Meghívó.** Az „Ó Becei Polg. Magy. Dalkör” és a „Szerb Egyházi Dalárda” egyttessen 1892. év június hó 7-én, k d-én, a nagyvándorló díszteremben, dicsően uralkodó I. Ferencz József Ó Felsőge Magyar király 25 éves koronázási Jubileuma alkalmából, hódolata jeleül, szónoklattal és szavallattal egybekötött zártkörű hangversenyt és táncgyűlést rendez. Beleptí-díj: személyenként 50 kr, karzat 20 kr. Kezdetre az esti dísztakarodó után pontban 9 órákor. Músort. 1. Nyitány. Játssza a vonós zenekar. 2. Magyar szónoklat. Tartja dr. Szilágyi Ferencz. 3. Szerb szónoklat. Tartja Zsekités István, 4. Király-hymnusz. Szotvory Nagy Károlytól. Eneki az egyesült dalárdák férfi kara. 5. Szózat. Vörösmartyól. Szaválja Kovács Ferencz. 6. Domo-vinyi. (Házánknak) N. N. töl. Eneki a szerb dalárda férfi kara. 7. (Király óda) Szavallat. Tartja Saehietz József. 8. Nemzeti Hymnusz Erkelől. Eneki a m. dalkör férfi kara. Előadás után táncz. Jegyek előre válthatók: Mrávics Lukács és Sánta Béla urak ke-reskedésében.

* **Hymen.** Geiger József újvidéki főszekerkeskedő s az ottani polg. lövész-egyesület lövészestere és övz. Rosmír Józsefné, f. é. május 30-án esküdtött egymásnak örök hűséget. A násznagy tisztejt Jäger József főhadnagy és Fuchs Károly ügynök urak viseltek.

az összes utcákban, ágyúzás. 2. Délőtt az egyházakban hálaadó istentisztelet. 3. Délután a lövédben disztekció. 4. Este 9 óra-
kor a lövedé mellett tóren tüzijáték. 5. A liget minden mulató-
helyén táncvigalom.

* **Az új kereskedelmi miniszter.** Legújabb hír szerint Kereskedelmi miniszter Hieronymi fog kinevezetlni pár hét múlva.

* **Vasuti engedély meghosszabbítása.** A kereskedelmi miniszter Lattovits Ernő és társainak a baja-zombor-újvidéki vasut építésre vonatkozó engedélyét egy évre meghosszabbította.

* **Hodsághon** nagy ünnepséggel és a lakosság tömeges részvétel mellett végezte a kalocsai főgályaházgyűlésen parját riktó temető-kápolna felszentelése, mely a régi helyen a közönség áldozatkész folyótnál — 6095 ft költéséggel. A felszentelést szertartást Ostermayer József e. kanonok és hodsághonk 29 éven át példányoszerben buzgó s általános kedvelt lelki pásztorja végezte igen hatóságos beszéd kíséretében.

* **Brankovits György** szerb patriarka súlyos betegnek felelt Karácsonz és ennek következtében nem vehet részt a koronázási jubileumi ünnepségekben. A görög keleti szerb egyház képviselőiben négy püspök vesz részt a jubileumon, kik tegnap kedden délelőtt a tabáni szerb templomban ünnepélyes „Te Deum“-ot és misét mondtak az éves fenyésgedlett.

* **A végleges táblai szállás.** A szegedi kir. tábla tudvalegőleg a bírúházban és a pénzügyigazgatóság fölött helyiségeiben van elhelyezve. Szeged város közigyelése legutóbb intézkedett a kir. tábla végleges elhelyezéséről, amennyiben elhatározta, hogy a jelenlegi reáliskola épületét engedi át a tábla részére. A város ezen szándékát a koronázási ünnepélyre felutazó köldöttség Szálgyi Dező igazságügyminiszternél elő fogja terjeszteni és jóváhagyását kikérni.

* **Eljegyzés.** Horhy Sándor bajai könyvnyomdász eljegyezte Rádes Jusztí kisasszonyt Baján.

* **A bajai izr. hitközségi iskolák** nagy disztermben a koronázási jubileum alkalmából d. e. 8 1/2 óra körüli ünnepélyes hálaadó ifjúsági istentisztelet tartatik.

* **Szabakáról kerekük.** Jó hírvető urhölgy Kolompár Riza szegedi cigányasszony. Ma a szabakái rendőrség táviratozott Szegedre, hogy tarsanak nála házkutatást, mert Jankovics János odaváló ember azát gyannakja, hogy egy esomé ruhát elloptott tőle. A rendőrség megtörtét a házkutatást, de eredményre nem jutott s Kolompárt ák érte Szabakára.

* **Pénzhamisító banda a törvényszék előtt.** Megint monstre-végvárnyalás készül dik az Alföldön. A Koszties-féle pénzhamisító banda fölött ugyanis, mely az utóbbi időben az Alduna tájakát, nevezetesen Biacs, Torontal-és Temesegykéket, továbbá Szalóniát és a szomszédos szerb országot árszította el a családiaság hű osztrak-magyar bankjegy-hamisítványával, e hóban tartják meg a valószerűleg több hetet igénybe vevő végvárnyalást. A banda nem magyar honosságú tagjai fölött már télt annak idején a mitroviczi kir. törvényszék s azok közül többsét életfogytig tartó fegyházra ítelt. Az igazságügyminiszter tekintettel arra, hogy a vádlottakkal együtt a kihágálódnak felek száma a száthatatlan meghaladja, utasította az illetékes budai kir. törvényszéket, továbbá Szalóniát és a szomszédos szerb országot árszította el a családiaság hű osztrak-magyar bankjegy-hamisítványával, e hóban tartják meg a valószerűleg több hetet igénybe vevő végvárnyalást. A banda nem magyar honosságú tagjai fölött már télt annak idején a mitroviczi kir. törvényszék s azok közül többsét életfogytig tartó fegyházra ítelt. Az igazságügyminiszter tekintettel arra, hogy a vádlottakkal együtt a kihágálódnak felek száma a száthatatlan meghaladja, utasította az illetékes budai kir. törvényszéket, továbbá Szalóniát és a szomszédos szerb országot árszította el a családiaság hű osztrak-magyar bankjegy-hamisítványával, e hóban tartják meg a valószerűleg több hetet igénybe vevő végvárnyalást.

* **Elárulta a fia.** Bajmokról írják nekünk, hogy ott, földmunka közben, Wolf Pál felgolyó piros bugyellárisában elvesztett több száz forintot. Nagy mese ugyan nem szóható a piros bugyellárisból, hanem annyit mégis okozott most, hogy miatta gyuanba keverte Hadassz Antal a saját gyermeke. Józiska ugyanis elfecsegette a szomszéd kisasszonyoknak, hogy azt a piros bugyellárisát a sok pénzzel fők találták meg s apuska tette el. E miatt az apuskánál hamozást is tartottak, de nem találtak még semmit.

* **A palánkai hamis pénzszerzők.** Csatorókön délelőtt tartották meg ebben a monstre bünyyben a vad-és véd-beszéd az újdíleki kir. törvényszék előtt. Pénteken délelőtt 11 óra-
kor volt az ítélekírhirdetés, melynek rendelkező része a következő: az elhalt Scherer és Lautenbach Péter ellenében az eljárás beszműtetett, a szokásban lévő Koszties ellenében pedig az országszerte való körözés elrendelték. A hk. 206. §-ának 2. pontjába ítőző hamis pénz forgalomba hozatalának büntetése miatt Schlagetter 4 1/2 évi, Mattesz 4 évi, Ruzsmann 4 1/2 évi fogházra ítélték, Spiltes-
tenski azonban a vizsgálati fogságból 1 év beszámították. Büntetener pedig 3 évi fogházra ítélték, mindegyik azonkívül a 10 évi hivatalvesztés és politikai jogok felfüggesztésével is büntetettik. Ugyanezen büntető részessége miatt Piller Antal, Piller Márton, Lautenbach Jakab és Wilding 2 1/2 évi fogházra, s 10 évi hivatali s politikai jogok vesztésére ítélték, mégis utolsónál 1 évi vizsgálati fogság kitöltöttnek vétetik. Ugyanezen bünescelemény kíséreltében mondatott ki bünesnek Lotspach Antal, Schneider s ezért 2 évi fogházra ítélték s 5 évi hivatalvesztésre, 1—1 év vizsgálati fogság azonban beszámították. Pfaff, Pfeifer, Pencz, Esch, Nasse, Kaltenacker, Krämer, Haring, Brandák, Hoehenberg, Lusch, Fel-dändler, Flock, Lotspach Ferencz, Vukoje, Tillingner, Mättenderfer, Dietrich, Dier, Reichbacher egyenként 2—2 évi fogházra, Rumpf 2 1/2 évi, Ofner 2 1/2 évi fogházra s valamennyi 5 évi hivatali s politikai jogok vesztésére, Reeseli 1 évi, Legler, Bitt, König 1 1/2 évi börtönrre s 3 évi hivatali és politikai jogvesztésre ítélték. Végül Umstadt, Groh, Tiefenbach és Massingot felmentette. Úgy a köz-vádlok mind a védők felebbezték.

* **A furdás áldozata.** Grünfeld József vaskeleti illetősé-
gű 13 éves cizmadia inas a mult vasárnap délután 4 órakor Ba-ján a „Nemzeti Szalloda“ alatti Sugovicza-ágban fúrdóvén, saját vigyázatlansága folytán a vízbe fulladt. Holttestét este 9 óra-
kor fogták ki és szállították a Rökus kórház halottas kamrájába.

* **Miert kormánypartí?** A „Szegedi Napló“-ban ol-
vassuk a következő józú történetet: Az este egyik alsóvárosi keres-
malom összehozott a jó sors egy notórius városbázi kortest egy-
derék atyafival, a kinek alsónajnyi diaszitája a rég multban és jelenben nem egy függetlenlély vokost állított ki. Hát ott az asztalnál öldögélnek és szót eszerelnek a választásról, miközben a gazda ily szóra fakadt: — Sose erőtesse magát az úr, hiszön maga se beszél a béke szerint. Mert maga is csak olyan, a ki azért kormánypartí, mert... A hivatalbeli fölágaskodott, azt híven,

hogy a gazda valami erőteljes kifejezéssel akarja föbe ötni — Mert? horkantott a tisztúr — Mert hát attól fél az úr is — felel a Babó-voksz mulzmal-nyugalommal, hogy — leszik a könyör a pöczru... Hat fejjeze ki magát gyönyörűedében, a ki tudja.

* **Szegedi huszár szerezetlenség Szabadkán.** Úgy szegedi fiatal katona szerezetlenségű irjak nekünk Szabadkáról: Molnár József, a Szabadkán állomásozó huszárrezred szakaszvezetője, f. hó 22 én reggel, amit a gyakorló tere kirándulnak, a mejsai kapun a városompon átkarta átgráztárnak, azonban s olyan rosszul sikerült, hogy a szerezetlenség huszár lovával felbukott s oly nehéz sérüléseket szenvedett. melyből bajosan fog fölgyógyulni. A szerezetlenségű járult huszár szegedi fő házból való, meglehetően műveltségű rendelkező fiatal ember, ki Szabadkán széles körben előnyösen ismertek. Rövid pár hét múlva 3 évi szolgálat után szabadság totott volna.

* **Öngyilkosság.** Fejnyí Karoly állítólag lengyelországi származású asztaloskedő Szabadkán f. hó 3 án I. úr. Albert Pálopnél bír letakáson egyelővőt püsztollyal föbe lötte magát s rögtön meghalt. Az illető igen könyömelő életet folytatott, keresetét mindig megitta s halála előtt is 2 és fél fertaly palinkát megivott. Birtokában semmi értékű tárgy nem találtott.

* **Öngyilkos ügyvédjelölt.** Az „Ó Beese és Vidke“ írja: Dr. Goldmann Samu ügyvédjelölt, ki ezelőt félszázévével jött városunkba, dr. Grünbaum Pál ügyvedi irodájába joggyakorlatát folytatandó, csatorókön déli 12 órakor föbe lötte magát. A szerezetlenségű ifjút, ki mindenki eleven víz kedélyének ismert, és kiröl legközelebbi körözete sem sejtette végzetes szándékát — bizonygy egy pillanat alatt tamadt elmezavart ragadta a szörnyű tette. Főnöke egy becsületes, nagytehetségű és igazán szorgalmas emberét; barátai, körözete, és általában a kik ismertek a tiszta egyenes lelki jóbarátja, a kellemes és megerőző modorú társadalmi embert fájlatják elvesztése. — Ravatala főnökének irodahelyiségeben volt felállítva. Egyszerű fekete posztaló fedett koporsóján kószorú látánk: Vissy Szép Iréné-öl. Szeretettük és nagybarcsü-
lésük jelöl — „Oblath Béla és neje“; Barátomnak — „Dr. Grünbaum Pál“; Kik becsületes szerettek — „Barataid“; Az örökre eltavozottak — „az asztaltársaság“. Temetése pénteken d. u. 2 óra-
kor ment vége községi templomunk tömeges részvétel mellett. — Sírjánál, gyermekei barátja, mint tanuló-joggyakorló társa dr. Székely Ignácz mondott rövid, meginduló szavakban Isten hozzád-ot a kora sírba szállt ifjunak. Béke havmáin!

* **Véres boszú.** Ferenczi Janos 19 éves, baracskaí föld-mivelő fia, két év előtt, két helyen otthte be fejét Németh Ferencnek; ékkor Németh Ferenczi ellen panaszt nem tett, hanem várta az alkalmát, míg Ferenczivel találkozhát. Mult hó 26-án a molházi szigetén egy esárdában találkozták, és mikor este 8 óra tájban a holt dunán átjötték, Ferenczi Janos Kaczur Imre társával hallagott haza fölé, Németh pedig Ferenczi után szötte, az utóéletre, nyakón otthte és midőn ez futasnak eredt, Németh őt oldozte és késével a lapoczkijába szúrt s minthogy Ferenczi visszarfordult, annak mellén még három szúrast ejtett. A súlyosan sérült — kinek felépülésehez mint van remény — Kaczur Imre haza vezetete, Németh pedig, amlt aki jól végezte dolgát, haza ment Baracsára, de a csendőrség nem sokára letartoztatta és véres ruhájával együtt a bajai kir. járásbírósnak át szolgáltatta.

Selyemgrenadinéket fekete és egyéb színekben méterenként 95 krtól 9 frt 25 krt (18 különféle fajtaban) szállít, megrendelt egyes öltönyre vagy egész végeken is postabé-
rés vammentesen **Henneberg K.** (es. és kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták postafordultával küldetnek. Svajczba ezimzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

Irodalom.

A kézi Lexikon tizenhetedik füzeté.

— **Az Athenaeum Kézi Lexicóna.** A tudományok enciklopediája különös tekintettel Magyarországra. Szerkesztő Dr. Acsády Ignácz. Budapest 1892. Tizenhetedik füzet. A gyorsan nagy népszerűsége vergődött közházsnál vallalat ez új tizenhetedik füzeté befejezi a H betűt és megkezdi az I t s a Homlokzat-Isten-ember közti anyagot öleli föl. Ez a füzet is gyönyörűen van diszítve. Európa g y a r m a t a i n a k t érkepe és házi állatok kettős táblája képezik a füzet mellékleteit, utóbbi egyik oldalán a lovakat, másikon a kutyák számos fajait mutatja. A lovak közt első helyen látjuk Gidran és Nonius magyar törzsmé-
nek sikerült képeit. Összesen 40 füzetre fog terjedni; egy füzet ára 30 kr. A legelőszérűbb 20—20 füzetre hat forintjával előfizetni, mely pénz az Athenaeum kiadó hivatalához Budapestre küldendő. Kapható különben minden könyvkereskedésben is.

CSARNOK.

Miképp mestere a történelem az életnek?

(Tudományos eszrevég.)

Irta: Ifj. KUBISS ÁGOSTON.

Egyszerű volna e kérdésre talán egészen röviden megfelelni, de úgy hiszem, sokan foglalkoztak is már e problema megoldásával.

Találkozok-e csak valaki is, ki ne gondolna örömmel a multra, ki ne idézte volna vissza képzeletében a jó régmúlt időket, melyeket átél, melyek mindmegannyi változatban végtelen örömet, vagy végtelen bánatot rejtnek? Nem! Hiszen olyan édes, oly különös érzést keltő is a multat visszáidézni.

Az agg könyveltel szemekkel beszélni el léteitörténetek, kiemelve abból egy-egy emlékeztető epizódot; a gyermek ajka csak azt escaogja, a mi már elmúlt, a mi már megtörtént... Mi pedig mindent oly teljes odaadással hallgatjuk, mert szép, mert gyönyörűvé válik, mert hasonló érzést ébreszt bennünk s hasonló ér-
telme hangolja bensőnkben.

Hogya már így saját multunk egyes emlékei bizonyos gyön-
göd érzelmekek töltik el bensőnkben, melyek mindenkinél egyaránt visszhangra találnak, lehetetlen, hogy általános érdeklődést ne kel-
tense az, midőn nem egyes személyiségek élettörténetéről, de a régmúlt korszakok eseményeinek láncolatáról s kapcsolatáról, az egész emberiség fejlődéséről van szó.

Honnan merjük azonban mind ez ismereteket? A történe-
lemről? Mert ez az elmúlt, a megtörtént események leírója. Anyaga nem más, mint az emberiség fokozatos fejlődése. Minden egyes részlet az emberiség kultúrájának, tudományának, szellemének fejlődését vizsgálja; ismertető a körviszonyok behatása által fejlődő embert. Egyes korszak kiváló ízlése, tudományos felállása életképet adja maga a történelem. Előbbek tárja a primitív korszak munkáslásának életét, hevilitája az ember előtti idők homályos világát s szívénekével új ismereteket, új eszméket gyujt fel előttünk.

Ha behatóan a történelmi tények azon sorozatába, melyben egy nagyobb esemény, a világetélet egyik kiválóbb mozzanata van leírva, úgy találjuk, hogy mindegyik lény oka az emberi lélek szűke-
vedelméinek sokszorosában ismerhető fel. Egy egy nyert átközet, a tudomány egyik újabb vívmánya, a művészet egyik remekvő productuma, mind a működő emberi lélek száleményei.

A dicsőség, a hír, a teremelőre megközelítésére való vágy bizalma, a lelki indulatok indító okai, az emberiség egyéni eszeke-
véseiben lehetők fel. S így látjuk, hogy minden nevezetesebb történelmi eseményben van egy kiinduló pont, melyből fejlődik az összes, az egész. E pont körül csoportosulnak a cselekmények, míg összeségükben az ugynevezett történelmi tényt adják. E cselekmények azután, ismét próbból részletekre bonthatók. Felismerhető bennök bizonyos kezdetleges fok, a bizonytalanság, midőn még csak más valamivel egyesülve ölthetnek szilárdabb formát és léphetnek ki igazán a történelem színterére.

Tekintve tehát e logikai egymásután, azt látjuk, hogy a pragmatikus történelem nem csak a vaskor háborúinak iszonyát, nemcsak a véres, hódító hadjáratokat regéli el, hanem élvezet bennünket a gyötrelmes éjszakákhoz is, melyek alatt a fardhatatlan emberi agy nagyzerű találmányokat szerzett; a küzdelmekhez, melyeket a tudomány érdekében szenvedtek végig; ekísér a bátor kutatókhoz, kik ezerjny kin mellett törekésnek előre, a rögs uton a kitöztöz czél felé.

Felszabadít bennünket a rideg, haszontelős világ bilinési kö-
zül, megmutatva a nemes eszmék, az örök fény birodalmát. E tisztult légkörben, hol már nem maradt meg semmi a földi léha, haszontalanságból, láthatjuk az ember egész méltóságában; a porból lett förgött, mely előre tör, győngé szervezettel megközdöni ügyezik a hatalmas elemekkel, melyek létét veszélyeztetik; szímelhajtók a folytonos, sohasem megálló fejlődést, tökéletesedést, a mint az évezredek, mint megannyi porszem, egymásra simulnak.

A történelem oszítja be ismereteinket, apró lépéső fokokra bontva fel a hosszú pályát, melyet a po: fia a létért való küzdelemben fut be. Megvilágosítja az utat, melyen Aristoteles halvány mécsese még nem tudott élvezeti.

Elénkbe rajzolja a mult kiemelendő alakjainak ragyogó dicsőségét, hibáiknak sötét képét, örökké hű esetijével a győngé ember minden bánat és minden fenséget festve meg.

Egy világ lélektanát írja le, az indító eszméket, a szenvedélyek harczát, melyekből milliók halás s milliók újra ébredése származik. A tapasztalati tények hosszú sorozata a történelem, mely a törekény, oly sok változattal bírő emberi jellemet magyarázza meg nekünk.

A vallási öldözések, a tudomány elfojtása a szabad szellem lenyűgözése egy-egy jelenete az óriás színműnek, mely nemzetek, országok közreműködésével játszódnak le. S a rajongás, mely a Krisztus hívőinek kardot adott kezébe, — az elfogultság, mely kénytelen volt minden irányban, — a végtelen szabadság s a végtelen elnyomás mind e roppant színpad deszkáin él. Itt vannak a szereplők, kik fölemelt fővel mennek nyaktól alá, kik némán szenvednek el a börtönben s a nyomor, a bűn romlottság emberei; itt tűnik fel a jellem, a lángész az érzelem világ minden követeléseivel, minden igényével lépve előnkbe.

Igy van minden népek, nemzetek külön, saját történelmi multja, mely összefoglalva, egybetevetve, adja aztán a világ-eseményt; majd ismét csoportosítva megalkotja az egyetemes világörténetet.

Van azután mindenkor népeinek egy kimagasló alakja, mely nem ismerve akadályt, nem ismerve hatalmasabb elemet, követők nélkül élén fardhatatlan kiartással tör előre.

Nép-néptől, kor-kortól tautil. Az egyik korszak elért vívmánya alapja a későbbi századok tovább fejlődésének, mert a legkisebb fogalom, a legeszekebb tapasztalat mind csak ismereti tények, melyek beható tanulmányozása: eszköze a haladásnak.

Az emberi kultúra elme meg nem szün működni addig, míg a kezdetlegességet, az egyszerűt — azon kor igényeihez képest — művészi remekké nem emeli; az ismeretek, a tanultak alapján elérni törekszik azon határt, melyen úgy tekinthet körül, mint a tökéletesedés nívauján s melyen túlszárnyalni képtelen. Maga o fejlődés azonban a csekélytől az óriásiig, hosszú, hosszú, igen hosszú időt vesz igénybe s számtalanszor a tehetségesek, az újítók, az akkori korszakok vezérférfiainak nagyszáma lesz a fejlődés áldozatjává.

Később azonban a viszonyok kedvezőbb módosulását. Az állatiaságból való kiemelkedést a fejlődő szabadságszérzet, mely mindinkább igyekszik kiszorítani a despótismust, fogékonyabb teszi a kedélyeket a művészet iránt. A művészet adja az izlést s az izlés finomodásával velejárnak a kedély szelidebb érzelmei is. Létre jön a dal, a lya, mely zenei hangokban igyekszik kifejezni a szív mélyen lakó érzelmeket. Ez megkönyvitja a közlekedést a győngének az erős felé s e kölcsönös érintkezés fejleszt a művészetet. Maga a művészet pedig alapját képezi a műveltségnek, a kvalifikációnak, mely az emberiség egész méltóságában állítja előnkbe.

A fejlődés e menetet látjuk minden nemzet történetében. Hasonló az egy változatokban gazdag ember életéhez, melyet szintén az eszekek, a véletlenek intéznak. S a világ-élet összes változataival fordulatokkal az emberi élet leghűbb tükrö. Az emberi nagyság bámulatos példái, melyekből a szellem, az alkotó-erő megannyi nyilvánulást látjuk s viszont a cannibalismus, melyből még az állati ember tűnik föl, jelzik talán a határokat, melyek közt az emberi lélek szárnyalhat.

Ezen témérek példából oly könnyű levonnunk consequentiát, az erkölcsi igazság önkénytelenségen szemünkbe tűnik, itéletünket nem befolyásolhatja semmi személyes érzés: mert hisz az egészszel, a minden összességgel állunk szembe.

